

УДК 001.891 (075.8)

**АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВІНАХІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В
УКРАЇНІ**

Левченко А.В., здобувач вищої освіти гр. М 2/1

Науковий керівник асистент Баранова О.В.

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація

Аналіз сучасного стану винахідницької діяльності в Україні. Досліджується інноваційна активність підприємств України. Проаналізовано сутність винахідництва і особливості управління винахідницької діяльністю. Визначено головні проблеми розвитку ринку інновацій в Україні.

Запропоновано шляхи активізації стимулювання винахідницької та інноваційної діяльності.

Annotation

The purpose of this article is to analyze the current state of inventive activity in Ukraine. The innovative activity of industrial enterprises of Ukraine is investigated. We analyzed the essence of invention and features of management of inventive activity. The main problems of market development of innovations in Ukraine were determined. We have proposed ways to step up of stimulating inventive and innovative activities.

Швидкі зміни у зовнішньому середовищі та науково-технічний прогрес спонукають підприємства до безперервного продукування інновацій, їх впровадження та комерціалізації, що в свою чергу може ефективно реалізовуватись завдяки використанню належної інноваційної політики.

Реалізація інноваційної політики на рівні конкретних організацій і підприємств повинна бути логічним продовженням державної інноваційної політики, але разом з тим враховувати специфічні особливості і унікальність конкретної виробничої одиниці.

Сучасні умови реалізації винахідницької діяльності в Україні не є сприятливими. Спостерігається втрата науковцями перспектив застосування розроблених інновацій, зменшення чисельності та «старіння» науковців, низька частка дослідників в складі працівників підприємств, а при переході науковців з наукової сфери у промисловість відбувається зміна винахідницької діяльності на звичайну.

До основних елементів інноваційної політики підприємства належать: маркетингова політика; культура виробництва, організаційна структура; наукові дослідження і дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), а саме: наукова, конструкторська, технологічна політика та дослідне виробництво [1]. Тому спрямованість інноваційної політики підприємства на розвиток винахідництва набуває особливого значення.

За дослідженням Г.О. Андрощука найбільш значущими причинами, що стримують оперативне використання винаходів є: вузька галузь застосування створюваних винаходів, відсутність виробництва об'єктів техніки, в яких вони могли б бути використані; відсутність технічної документації, дослідно-експериментальної бази та необхідної сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, обладнання [2]. До чинників, що заважають творчій роботі винахідників також належать: недостатній рівень моральних та матеріальних стимулів, висока завантаженість рутинними завданнями та недостатність нових знань. Але головною перешкодою творчій активності винахідників є невпевненість в результативному завершенні їх розробок, оскільки, процес від ідеї до впровадження на підприємствах є довготривалим, а в умовах нестабільності інноваційних комунікацій ці терміни значно подовжуються.

Причини, що стримують оперативне використання винаходів (складено за даними [1]):

- 1 – вузька галузь застосування створюваних винаходів, відсутність виробництва об'єктів техніки, в яких вони могли би бути використані;
- 2 – відсутність технічної документації, дослідно-експериментальної бази;
- 3 – відсутність необхідної сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, обладнання;
- 4 – незабезпечення винаходом очікуваного позитивного ефекту;
- 5 – припинення розроблення об'єктів техніки, до яких належить винахід, зміна профілю діяльності підприємства, організації;
- 6 – виявлення чи створення нового, більш досконалого технічного рішення;
- 7 – необхідність у ретельній апробації винаходу;
- 8 – належність винаходу до «перспективних» нововведень, що випереджають сучасний технічний рівень виробництва, використання яких можливе лише у майбутньому;
- 9 – інші причини: організаційні, недостатня інформація, міжвідомчі бар'єри тощо.

Серед актуальних проблем розвитку винахідництва на підприємствах доцільно видалити такі:

- зниження рівня активності щодо винахідницької діяльності зменшує кількість інновацій, розроблених власними силами підприємств;
- неналагоджена система захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, їх отримання призводять до втрати винаходів та їх розповсюдження на засадах комерційного шпіонажу;
- праця інженерно-виробничого персоналу та науковців здебільшого зводиться до адаптування закуплених іноземних розробок чи трансферованих технологій до потреб підприємства.

Реалізація інноваційної політики підприємства має забезпечувати сприятливі умови для винахідницької діяльності. Зокрема це стосується належного аналітико-інформаційного забезпечення патентно-інформаційних досліджень. Процес активізації винахідницької і раціоналізаторської діяльності працівників на підприємствах потребує формування ініціативних команд, побудованих на основі інтеграційної взаємодії головних учасників початкових стадій інноваційного процесу та реорганізація чи створення відділів патентознавства, винахідництва та раціоналізації, які на даний час або відсутні на підприємствах, або не мають кадрового потенціалу належного рівня. Крім того зазначена команда чи відділи можуть виконувати додаткові функції пошуку фінансового забезпечення (залучення венчурних інвесторів, пошук відповідних грантів, налагодження співпраці з іншими підприємствами) та економічного обґрунтування, відбору інноваційних ідей і проектів, запропонованих працівниками.

На нашу думку, для розвитку винахідництва на підприємствах реалізація інноваційної політики має базуватися на таких засадах:

- частиною інноваційної політики підприємства має стати стимулювання креативності та творчої активності працівників;
- спрямованість інноваційної політики та її головні засади мають бути доведеними до працівників з метою активізації генерування нових ідей;
- формування інноваційної політики має здійснюватись не тільки у напрямі від вищої ланки управління за скалярним ланцюгом, а й у зворотному напрямі, урахувавши пропозиції науковців-винахідників;
- інноваційна політика підприємства, здебільшого, має базуватися на створенні власних інноваційних розробок чи удосконаленні існуючих новацій;
- підвищенні ролі винахідницької діяльності науковців у розвитку підприємства.

Таким чином формування та реалізація ефективної інноваційної політики має включати створення та підтримання сприятливих умов для винахідницької діяльності, що є підґрунтям інноваційного розвитку підприємства.

Література:

1. Мельникова К.В. Управління мотивацією інноваційної діяльності підприємства [Текст]: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.09.01 / К.В. Мельникова; Харківський держ. економічний ун-т. — Х., 2004. — 19с.
2. Андрощук Г. О. Організаційно-економічні аспекти стимулювання інноваційної діяльності [Текст]: Автореф. дис. канд... екон. наук: 08.02.02 / Г. О. Андрощук; НАН України; Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва. — Х., 2003. — 20с.